

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1943 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående delaktighet i statens pensionsanstalt för läkare vid fristående centraldispensärer jämte en i ämnet väckt motion.

I en den 12 februari 1943 dagtecknad proposition nr 60, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen förordade grunder, utfärda bestämmelser i fråga om delaktighet i statens pensionsanstalt för läkare vid fristående centraldispensärer.

I anledning av förevarande proposition har i andra kammaren av herr *von Friesen* väckts motionen nr 303, vari föreslagits, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser i fråga om delaktighet i statens pensionsanstalt för läkare vid fristående centraldispensärer med ett för dessa beräknat pensionsunderlag av 6,000 kronor.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet hänvisa till motionen.

I enlighet med beslut av 1937 års riksdag (prop. nr 85; statsutskottets utl. nr 102; riksd. skr. nr 246) hava genom kungörelse den 18 juni samma år (nr 400) meddelats bestämmelser rörande statsbidrag till dispensärverksamhet för tuberkulosens bekämpande. I kungörelsen betecknas som centraldispensär sådan för röntgenundersökning utrustad dispensär, som förestås av läkare med behörighet till läkarbefattning vid annat sanatorium än kustsanatorium och därmed jämförligt sanatorium och som förfogar över minst en dispensärsköterska. Centraldispensär är antingen fristående eller förlagd till sjukvårdsanstalt. Inom dispensärvården verksamma befattningshavares tjänstgöringsförhållanden skola vara närmare reglerade genom av medicinalstyrelsen godkända instruktioner. Enligt medicinalstyrelsens cirkulär den 15 december 1937 angående av styrelsen utarbetade normalinstruktioner för läkare vid centraldispensärer m. m. förordnas läkare vid fristående centraldispensär av medicinalstyrelsen för en tid av högst fem år i sänder.

För närvarande finnas inom riket sammanlagt 20 fristående centraldispensärer, anordnade av landsting och med avlöningsförmåner till vid dem anställda läkare, som i regel uppgå till 8,000 à 9,000 kronor jämte visst rörligt tillägg. Vid de inom Älvsborgs län anordnade två centraldispensärerna utgå

dock avlöningsförmånerna till vardera av två läkare med allenast 3,840 kronor.

Statens pensionsanstalt har anfört bland annat följande:

Av handlingarna i ärendet framgår, att de två dispensärerna i Hallands län och de två dispensärerna i Älvsborgs län intaga en särställning såtillvida, att de förra hava gemensam läkare, vilken uppgivits vara pensionsförsäkrad i Sveriges kommunalanställdas pensionskassa, och att läkarna vid de senare äro så lågt avlönade, att deras befattningar uppenbarligen äro att anse såsom bisysslor.

Genom vad medicinalstyrelsen anfört och vitsordat synes det få anses ådagalagt, att dispensärläkarna, ehuru de ej torde vara helt upptagna av sina befattningar, dock i avseende å tjänstgöringens omfattning i allmänhet fylla de krav, som böra uppställas såsom villkor för pensionsrätt i statens pensionsanstalt.

I betraktande av nu angivna förhållanden och då ett inordnande under pensionsanstaltens reglemente av läkarna vid de fristående centraldispensärer, som avses i kungörelsen nr 400/1937, icke synes innebära avvikelse från hittills tillämpade grunder för delaktighet i pensionsanstalten, vill anstalten icke motsätta sig, att sådan delaktighet beredes sagda läkare.

Framställningen synes avse, att dispensärläkarna skola i pensionshänseende likställas med av Konungen utnämnda sanatorieläkare. Detta skulle innebära bl. a., att delaktigheten i pensionsanstalten skulle bli obligatorisk och att tjänstepensionsunderlaget skulle bestämmas till 6,000 kronor.

Då från pensionsrätt skulle undantagas såväl de dispensärläkare, för vilka befattningen utgör bisyssla, som den läkare, vilken uppgivits vara tillförsäkrad icke-statlig pensionsrätt, synes hinder icke möta att göra delaktigheten obligatorisk. Sker ej ändring i fråga om tillsättningen, torde dock anslutningen till pensionsanstalten böra vara valfri för de före pensionsregleringen anställda läkarna.

Vad däremot angår tjänstepensionsunderlagets storlek, torde de i handlingarna förekommande uppgifterna rörande löneförmånerna — vilka synas avse år 1939 — icke motivera ett likställande av dispensärläkarna med sanatorieläkarna. Av pensionsanstalten införskaffade översikter över nuvarande löneförmåner för dels läkarna vid ifrågavarande centraldispensärer, dels ock lasarets- och sanatorieläkare utvisa, att medeltalet av grundlönerna för de 15 centraldispensärläkare, om vilka här är fråga, utgör 8,727 kronor under det att för de 11 sanatorieläkarna i motsvarande län medeltalet av begynnelselöner utgör 10,352 kronor och av slutlönerna 11,878 kronor. Härtill kommer att de senare i motsats till de förra åtnjuta förmån av fri bostad eller — i ett fall — ersättning därför med 3,000 kronor.

Centraldispensärläkarna åtnjuta sålunda väsentligt lägre löneförmåner än sanatorieläkarna. Skillnaden mellan löneförmånerna är av den storleksordning, att det torde få anses påkallat att för centraldispensärläkarna fastställa ett lägre tjänstepensionsunderlag än det för sanatorieläkare gällande, 6,000 kronor. Av de för närvarande till pensionsanstalten obligatoriskt anslutna befattningshavarna torde distriktstandläkarna vara i avlöningshänseende närmast jämställda med ifrågavarande dispensärläkare. Ovan angivna medeltal av grundlönerna för de senare, 8,727 kronor, överensstämmer tämligen nära med medeltalet av den för distriktstandläkare fastställda minimilönen i lägsta lönegraden, 7,800 kronor, och minimilönen i högsta lönegraden, 9,300 kronor, för sådan läkare, som ej åtnjuter andel av inflytande taxavgifter. Med hänsyn härtill synes tjänstepensionsunderlaget för centraldispensärläkare lämpligen böra bestämmas till samma belopp som för distriktstandläkare eller till 4,500 kronor.

Föredragande departementschefen har anfört:

Med hänsyn till den förebragta utredningen rörande tjänstgöringsförhållandena för läkarna vid de fristående centraldispensärerna anser jag mig kunna förorda, att delaktighet i statens pensionsanstalt beredes dessa läkare. Från pensionsrätt böra emellertid undantagas såväl de dispensärläkare, för vilka befattningen utgör bisyssla, som läkare, vilken tillförsäkrats icke-statlig pensionsrätt.

I fråga om pensionsunderlagets storlek ansluter jag mig till pensionsanstaltens förslag, att detsamma bestämmes till 4,500 kronor. Även i övrigt kan jag biträda pensionsanstaltens förslag beträffande pensionsvillkoren.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut i ämnet, vidtaga erforderliga ändringar i pensionsanstaltens reglemente, vilka böra träda i kraft den 1 juli 1943. I samband därmed torde Kungl. Maj:t även hava att taga ställning till frågan om sättet för centraldispensärläkarnas tillsättning.

Enligt utskottets mening synas de i motionen anförda synpunkterna på frågan om tjänstepensionsunderlaget för läkare vid centraldispensär värda beaktande. Emellertid torde förutsättningar för en mera gynnsam beräkning av pensionsunderlaget än vad som i propositionen förordas icke föreligga, förrän en omreglering av löneförmånerna genomförts. Vid sådant förhållande finner sig utskottet icke för närvarande kunna tillstyrka, att åtgärder vidtagas i motionens syfte. Utskottet förutsätter emellertid, att sedan en dylik omreglering kommit till stånd, pensionsfrågan åter upptages.

Utskottet.

Åberopande det anförda och då utskottet icke i övrigt funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen, med avslag å motionen II: 303, må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 16 mars 1943.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar Åkerberg, Berling*, Sandén, Friggeråker*, Sylwan, Ohlin och Leander;

från andra kammaren: herrar Spedman, Paulsen*, Andersson i Falkenberg, K. A. Westman, Hall, Andersson i Munkaljungby, Eriksson i Sandby och Malmborg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.